

Zonder wrijving geen glans

In gesprek met kwartiermaakster Eus de Wit

In Malburgen, een Vogelaarwijk in Arnhem wordt sinds 2008 kwartier gemaakt. Het initiatief daartoe is genomen door de directeuren van de Regionale Instelling voor Begeleid Wonen (RIBW) Arnhem & Veluwe-vallei en de Welzijnsorganisatie Rijnstad. Het regiohoofd Wilma van der West van de RIBW en sociaal-cultureel werker Eus de Wit hebben het plan mede ontwikkeld. De eerste jaren hebben ze daarin samengewerkt met RIBW-begeleiders en met ervaringsdeskundige Josephine Tukker.¹

Hulpbronnen

Eus: “De invalshoek in dit kwartiermakersproject is om de wijkvoorzieningen op het gebied van welzijn om te vormen tot hulpbronnen voor kwetsbare mensen in de wijk, zodat zij zich welkom weten. Wij kwartiermakers zijn daarbij degenen die verbindend en bemiddelend optreden. Verbindend door de bewoners en ambulante klanten van de RIBW uit te nodigen gebruik te maken van het aanbod van de wijkcentra, en bemiddelend doordat wij met de mensen van de RIBW kijken wat nodig is om zich welkom te voelen. Wij proberen letterlijk ruimte te maken voor buurtbewoners die tot dan toe niet in het zicht waren van de wijkcentra.

Deze bewoners worden actief geïnformeerd over het aanbod van zowel de wijkcentra als van andere voorzieningen in de wijk. Het gaat om reguliere en categorale activiteiten. Daarnaast heb je stedelijke organisaties zoals het Sportbedrijf Arnhem en het Kunstbedrijf Arnhem. Het Sportbedrijf heeft een afdeling die sportactiviteiten organiseert voor mensen met een beperking (ISVA). Het Kunstbedrijf organiseert kunstactiviteiten in de wijk. Onderdeel van het kunstbedrijf is KOM (*Kunst Ontmoeten Meedoen*) dat zich, onder meer met een eigen Maatjesproject, richt op mensen met een beperking en actief meedeed aan de kwartiermakersfestivals in 2011 en 2012.

Andersom leren denken

Het volstaat niet om voorzieningen alleen maar onder de aandacht te brengen. Professionals en wijkbewoners beschouwen de bewoners van de RIBW niet vanzelfsprekend als (mede)wijkbewoners en vinden dat zij veel aandacht nodig hebben. En de vaak zelfstandig werkende vrijwilligers zijn ook niet

meteen ingesteld op de nieuwe bezoekers, laat staan dat ze zomaar vrijwilligers met een psychiatrische achtergrond naast zich dulden. Het kost tijd om zulke dingen op gang te brengen. Als er bij reguliere activiteiten ‘maar’ twee bewoners van de RIBW zijn geweest, vindt men dat weinig. Het is een belangrijke taak van kwartiermakers om betrokkenen ‘andersom’ te leren denken, niet: ‘er waren er maar twee’, maar: ‘er zijn twee mensen gekomen en een volgende keer komen er misschien wel drie.’ Wij steken veel tijd in het gesprek met de collega’s om ‘anders te kijken naar anders zijn’. Om te laten zien dat het niet nodig is om van allerlei ziektebeelden op de hoogte te zijn maar dat het wel nodig is heel precies aan te sluiten bij de (on)mogelijkheden van kwetsbare buurtbewoners; soms moet daarvoor de gewone gang van zaken opgeschort worden, moet er in kwartiermaakt termen ‘iets buiten het gewone gedaan worden voor een buitengewone ander.’

Een levendige wijk

Samen met de RIBW-begeleiders besteden wij overigens ook veel tijd aan kwartiermaken in de woonvoorziening van de RIBW. Onze ervaring is dat de ene begeleider actief betrokken is, alles wil weten over wat er gebeurt in de wijk en zelf met de cliënt op pad gaat. Anderen moet je constant vertellen dat het project kwartiermaken bestaat en dat er van alles kan en gedaan wordt om te zorgen dat ook kwetsbaarder bewoners naar eigen wens en mogelijkheden kunnen participeren. Het lijkt er soms op dat deze woonbegeleiders er moeite mee hebben om de bewoner als wijkbewoner te zien. Ze denken niet: ‘ze wonen in onze wijk’, maar: ‘ze wonen in dit huis’, en dat dit huis in een buurt staat lijkt er niet toe te doen. Men heeft er geen ervaring mee wat deelname in een wijk - mits voldoende ondersteund - kan betekenen.

Malburgen is een levendige wijk met zo’n 17.000 bewoners verdeeld over 72 nationaliteiten. Het is ook een wijk met veel problemen; er heerst armoede en mensen leven vaak langs elkaar heen. Elkaar ontmoeten, kennis met elkaar maken is dus in alle opzichten een cruciaal thema.

Ik werk al vanaf 1995 in verschillende functies in deze wijk, dat komt mijn functioneren als kwartiermaker zeker ten goede. Mensen kennen mij, hebben vertrouwen in me en staan open voor mijn initiatieven. Dat helpt absoluut. De bewoners zijn ook kritisch; omgaan met verschillen geeft wrijving en dat vraagt om een zorgvuldige aanpak, waarbij niet de ene groep tegen de andere wordt uitgespeeld. Maar ‘zonder wrijving geen glans’ is niet voor niks een slogan van kwartiermaken. En die glans is er zeker.

Expansie

Inmiddels is het kwartiermaken binnen Rijnstad in samenwerking met de RIBW uitgebreid naar drie andere wijken en is er een samenwerking aangegaan met SIZA (een zorginstelling die ondersteuning biedt aan mensen met lichamelijke, verstandelijke en/of psychische beperkingen), waarbij in nog eens twee andere wijken het kwartiermaken wordt uitgezet. We werken nu met twee kwartiermakers vanuit Rijnstad. Mijn functie heeft zich ontwikkeld in de loop van de tijd. Het uitvoerende werk is door de omvang van het project (bijna) niet meer mogelijk. Het coachen van medewerkers van SIZA en RIBW, en van wijkbewoners is de hoofdtaak geworden, naast het werken aan gastvrijheid bij wijkcentra en bij algemene voorzieningen als de vrijwilligerscentrale, de Sociale Dienst, etc. Het gaat er dan om duidelijk te maken wat kwartiermaken is, en wat een omgeving als een wijk voor cliënten kan betekenen. Wat de

positieve kanten daarvan zijn en hoe we de negatieve kanten tegen kunnen gaan of voorkomen. We stimuleren medewerkers en cliënten van de zorginstellingen om zelf de wijk te ontdekken.

Binnen Rijnstad wordt nu onderzocht of mensen uit de zogeheten ‘activeringsteams’ kunnen optreden als maatje voor wijkbewoners met een psychiatrische problematiek. Deze activeringsteams worden gevormd door mensen die op afstand zijn geraakt van de samenleving, waaronder veel mensen met een allochtone achtergrond. Voor hen kan zo’n activiteit *empowerend* werken, voor cliënten kan het een ondersteuning zijn.”

¹ Josephine Tukker volgde in 2010 de cursus *Kwartiermaken voor ervaringsdeskundigen* van Doortje Kal en Gerda Scholtens, waaruit dit boekje voortgekomen is. Momenteel ontwikkelt zij voor de GGz-instelling Pro Persona de crisiskaart en begeleidt zij cursussen voor ervaringsdeskundigen.